

більше уваги етичній та естетичній сторонам висвітлюваного питання, виділити для себе певні види техніки, збагатити їх спробою визначити термінологію для доступності й зручності висловлювання, навести окремі приклади з оркестрової, сольної та ансамблевої практики. На підтримку висловлених у статті думок буде доцільно використати цитату з книги відомого американського композитора, педагога й музичного діяча Уолтера Пістона: “Флажолети можуть виявитися корисними в якості додаткового засобу для полегшення важких пасажів. Часом використання кількох нот з флажолетною аплікатурою спрощує виконання без відчутного впливу на загальне забарвлення звучання” [7]. Пропонована стаття повинна не лише зацікавити спеціалістів, але й знайти використання у практиці музикантів-виконавців.

1. Пістон У. Инструменты оркестра. Гобой. Кларнет // Оркестровка. – Москва: Советский композитор, 1990. – С 148, 157.
2. Должиков Ю. Артикуляция и штрихи при игре на флейте // Вопросы музыкальной педагогики – Вып. 10. – Москва: Музыка, 1991. – С.41.
3. Платонов Н. Методика обучения игре на флейте // Методика обучения игре на духовых инструментах. – Вып. 2. – Москва: Музыка, 1966. – С.31.
4. Hovey N. Chart of Regular and Trill Fingerings for flute. – Elkhart, Indiana 46515: The Selmer Company, P.310.
5. Нестьев И. С.С.Прокофьев. – Москва, 1957. – С.367.
6. Платонов Н. Двенадцать этюдов для флейты. – Москва: Государственное музыкальное издательство, 1959. – 23 с.
7. Пістон У. Инструменты оркестра. Флейта // Оркестровка. – Москва: Советский композитор. 1990. – С.132.

The article is about the usage of the additional fingering on flute in solo, ensemble and orchestra practice.

Key words: *flute art, fingering, additional fingering.*

УДК 787.8; 78.083.82

ББК 85.310.71

Ірина Петрик-Дмитрук

ПЕРЕКЛАДИ У СУЧАСНІЙ БАНДУРНІЙ ПРАКТИЦІ

Стаття досліджує проблеми класифікації перекладів у сучасній бандурній практиці. Автор пропонує власну жанрову класифікацію, аналіз термінології та аналіз пріоритетних жанрів у сучасному репертуарі бандуристів.

Ключові слова: *бандурне мистецтво, аранжування, жанрова класифікація.*

Сучасне бандурне мистецтво, становлення якого відбувається в річищі загального культурно-історичного розвитку нації, безперечно, є невід’ємною і самобутньою частиною української музичної культури. Утвердження

професійних засад бандурно-виконавської творчості зумовило активізацію наукового інтересу до різних її аспектів: дослідження феномена кобзарства, історії бандурного мистецтва, композиторської творчості, виконавських стилів та репертуару. Вдосконалення конструкції інструмента, розвиток академічної освіти у середніх та вищих спеціальних навчальних закладах, збагачення виконавської техніки новими прийомами, оригінальна композиторська творчість і поява всесвітньовідомих виконавців засвідчують активну роль інструмента в сучасній концертно-виконавській практиці.

У сучасному репертуарному фонді бандуристів розрізняють два спрямування: оригінальна бандурна творчість та переклади кращих творів світової музичної спадщини. Враховуючи недостатні дослідження практики бандурного перекладу, як одного із складових репертуарного фонду бандуристів, зосередимо увагу на деяких теоретичних проблемах цього жанру.

Актуальність запропонованої проблематики засвідчує велика кількість перекладів різностильової та різножанрової музики в бандурній творчості та, водночас, відсутність музикознавчих досліджень жанрових дефініцій бандурного перекладу.

Вагоме значення бандурно-виконавської творчості в українській культурі зумовлює необхідність дослідження даних проблем, що сприятиме подальшому розвитку бандурного мистецтва, визначення його самобутніх національних та культурологічних особливостей.

У статті робиться спроба систематизації і теоретичного обґрунтування головних дефініцій перекладу – розмежування логіко-термінологічних значень понять “переклад” і “перекладення”, залучення їх до термінологічного апарату.

Варіабельність реалізації жанру перекладу через бандурно-виконавську інтерпретацію розглядається у річниці музикознавчих досліджень стосовно композиторської творчості, аналізу музичного виконавства, стилю конкретної історичної епохи її т. ін.

Основні засади дослідження базуються на загальних законах художнього мислення та наукової теорії перекладу у суміжних мистецтвах, а також дослідженні генези становлення й розвитку бандурного перекладу як жанру творчості.

До розгляду зазначених проблем залучено музикознавчу літературу бандурного мистецтва: піколи гри на бандурі (А.Омельченка, Г.Хоткевича, В.Кабачка, С.Бахтаня, М.Опришка, З.Штокалка та ін.), дисертації, пов’язані з висвітленням питань професійного бандурного мистецтва (О.Дубас [1], В.Дутчак [2], О.Олексієнко [3]).

Визначення жанрових особливостей перекладу привернуло увагу до літератури, що досліджує переклад у музичному мистецтві: автореферат дисертації А.Жаркова [4], робота Л.Ройзмана [5], статті Г.Когана [6], а також теоретичні та методичні розробки М.Давидова [7] і В.Дутчак [8].

Розкриємо суть поняття **переклад** стосовно відповідних сфер його функціонування у бандурній практиці, що відображають багатогранність даної дефініції. Звернемося до довідкових видань. В енциклопедичному словнику **перекладення** визначається як музичний термін і отожднюється з його різновидом — аранжуванням, тобто “перекладення музичного твору для виконання на іншому інструменті чи іншим голосом або іншим складом голосів” [9, с. 71]. Більш об’ємне і точне визначення цього поняття дає “Новий тлумачний словник української мови”, де, зокрема, зазначено, що “**перекладати**” — це надавати іншої форми або виражати іншими засобами (в музиці або в літературі) та оформляти думку, почуття тощо засобами мови або одного з видів мистецтв, передавати текст, усне висловлювання засобами іншої мови, а також класти, складати, укладати ще раз, повторно або заново, по-іншому” [10, т. 2, с. 576].

Переклад — багатозначне поняття, що відтворює не тільки спосіб реалізації художньої творчості, але й сфери людського буття.

Людині притаманна властивість наслідування, переведення (переклад) об’єктивного буття у творчість. Між перекладом і феноменом творчості умовно можна поставити знак тотожності. Якщо підійти до осмислення цих категорійних понять із філософської точки зору, то можна умовно об’єднати **переклад** і **творчість**. Це підтверджують теорії Платона, Арістотеля, Поліклета “**мистецтво є видом наслідування**” [11, с. 243-244], а також погляди дослідників ХХ ст. М. Бердяєва та А. Гураляського “**здатність творити закладена в людини Богом, а людська сутність є наслідуванням його образу і подоби**” [12].

Процес наслідування (для нас переклад) має універсальний характер і є визначальним у творчій діяльності людини.

Об’єм значень поняття **переклад** розкривають:

- логічний зміст у мовному середовищі;
- використання його для визначення конкретних дій людини в побутовій сфері;
- сферу функціонування в мистецтві (перехід з одного виду творчої діяльності в інший).

Зазначимо суттєву відмінність понять **перекладати** (дієслово), що визначає процес переміщення, та **перекладення** (іменник), що є результатом певних перетворень та трансформації оригіналу в різних видах мистецтва.

Основний логічний зміст даного поняття, що використовується в нашому дослідженні і виявляє об’єм даної дефініції, є переведення (зміна засобів вираження) оригінального тексту в нову версію. У мистецтві переклад може характеризуватися не лише видозміною форми побутування, але й суттєвим оновленням задуму оригіналу. Однак вирішальним залишається збереження

цілісності константних одиниць оригіналу, осмислених у контексті нової версії на іншому художньому рівні.

Переклад як жанрово-видова категорія художньої творчості має свої специфічні особливості в різних видах мистецтва: в музиці, літературі, живопису, кінематографії тощо. Об'єднуючим для усвідомлення цього визначення щоразу залишається факт наслідування чи транспонування художнього матеріалу з однієї системи в іншу. Існують варіанти переосмислення оригінального твору як у межах конкретного виду мистецтва, так і проєкції його художньої концепції до інших видів творчості. Приміром, фільм С.Параджанова "Тіні забутих предків", будучи синтетичним жанром, поєднав у собі літературний твір М.Коцюбинського (його текст-сценарій є також, певною мірою, перекладом-перенесенням художнього задуму оригіналу в інші умови), режисерську інтерпретацію цього матеріалу, його акторсько-пластичне, програмно-музичне (музика М.Скорика) втілення поетично-цілісного задуму. Будучи довершеним самодостатнім твором, повість М.Коцюбинського приховує резерв художніх можливостей, що можуть стати надалі матеріалом для подальших творчих перетворень.

У даному прикладі переклад (фільм-версія) виступає як нова інтерпретація оригіналу повісті, що одержує право на авторство або на подвійне (потрійне і більше) авторство.

Переклад є показовим для музичного мистецтва, де нерідко матеріал оригіналу трансформується у новий самостійний твір, зберігаючи розуміння первинної художньої концепції, що втілює нове сприйняття.

Переклад у музичному мистецтві – жанрово-видова категорія творчості, що охоплює коло близьких за змістом значень.

У музикознавчій літературі існує кілька дефініцій **перекладу**. У музичній енциклопедії І.М.Ямпольський ототожнює перекладення з аранжуванням, основним методом якого вважає адаптацію фактури оригіналу до технічних можливостей іншого інструмента. Наведені терміни безпосередньо розглядаються на матеріалі фортепіанної музики, що ж до інших інструментів, зокрема бандури, то ці визначення не можуть бути повними і точними. Дефініції перекладу, вміщені у сучасних музичних словниках, акцентують переважно міру оновлення чи зміну оригіналу або обумовлюють аспект перекладу, визначений способом виконання (перекладення із сольного на сольний інструмент, з оркестрового на сольний інструмент чи навпаки) [13, т.1, с.194; т.3, с.588; т.5, с.148; 14, с.95].

Трактування поняття **перекладу** спонукає до комплексного вивчення багатогранності цього терміна в музичній практиці, зокрема, специфічності в бандурному мистецтві.

Перш ніж перейти до розгляду перекладу в бандурному мистецтві, візьмемо до уваги подібні жанрові системи у клавирній (де історично первинно

виник жанр перекладу) та сучасній баянній творчості (максимально близька проблематика перекладу для всіх народних інструментів).

У жанровій класифікації перекладу характерними ознаками різновидів є співвідношення з оригіналом: міра його оновлення та методи переінтонування. У фортепіанних і оркестрових перекладах А.Жарков виділяє чотири рівні ставлення до оригіналу, що визначають приналежність до тих або інших різновидів перекладу, це: перекладення, редакції, обробки, транскрипції, вільні обробки [15, с.16].

Аналогічно класифікує переклад для баяна М.Давидов, який визначає перекладення як творчий процес, специфікою якого є переосмислення виражальних засобів оригіналу з урахуванням нових інструментальних можливостей баяна [16, с.120].

У бандурній творчості подібна класифікація має свої особливості. Ми будемо розглядати бандурний переклад не як окремий жанр композиторської творчості, а як систему його різновидів, об'єднаних стабільними ознаками (константне ядро) та привнесеними новими якостями.

Розглядаючи специфіку функціонування жанрової системи перекладу в бандурній творчості, візьмемо до уваги аспект впливу на бандурну практику як професійної, так і народної музики, оскільки, за визначенням А.Сохора, “побутова музика (для нас народна, кобзарська) є історичною і логічною основою музики професійної (тобто оригінальної композиторської творчості), а зв'язок між ними визначається законами розвитку музичної культури в цілому” [17, с.233].

У бандурній практиці можемо визначити дві жанрові системи: оригінальної композиторської творчості та жанрову систему бандурного перекладу. З кожною з них пов'язані народний і класично-академічний напрямки розвитку. У цьому ключі ми будемо розглядати жанрову систему бандурного перекладу, беручи до уваги тип оригіналу (народний матеріал чи оригінальну композиторську творчість), що також визначатиме різновид перекладу.

Домінуючою ознакою кожного різновиду є й міра оновлення оригіналу бандурними засобами та методи його переінтонування. Бандурний переклад детермінує творчий процес, акцентує специфіку підходів до оригіналу й методи його перевтілення, міру втручання перекладача і творчу волю композитора.

Взаємодія двох систем – оригіналу й нової бандурної версії акцентує їх різницю й актуалізує спорідненість. Обов'язковим є подібність певної сукупності музичних елементів оригіналу в перекладі, що становить його константне ядро. Взаємодія системи композиторського оригінального твору і системи нової версії виявляється у різних жанрах перекладу не однаковою мірою, що, врешті, визначає особливості того або іншого різновиду перекладу

(аранжування, транскрипція, вільна обробка тощо). Обидві художні системи вступають у складну взаємодію на всіх рівнях, а кожний їх музичний елемент несе відбиток дії обох систем.

У перекладі взаємодія систем оригіналу і жанру перекладу конкретизується взаємовпливом різних стилістик. Композитор бандурної версії вкладає в неї своє “бачення” твору-оригіналу.

Відновлення неповторних стильових особливостей творів різних епох (як професійної, так і народної музичної практики) бандурними засобами стало одним із найголовніших критеріїв виконавської інтерпретації перекладів, що забезпечує індивідуальне ставлення до авторського задуму та його художнього втілення. Постановка питання в такій площині дає можливість зосередити увагу на важливих аспектах взаємодії у бандурному мистецтві художніх образів та стильових особливостей творчості попередніх епох і сучасних композиційних засобів.

Крім художнього та конструктивного аспектів бандурного перекладу зазначимо можливість співдії у ньому різних національних начал, взаємопроникнення етнокультурних традицій, привнесення до мистецького контексту власних національно-культурних ознак.

Специфіка інструмента диктує можливості нового трактування оригіналу в межах бандурної творчості.

Опираючись на існуючі дослідження проблематики дефініції жанру перекладу в музикознавстві та беручи до уваги специфіку бандурно-виконавської практики, пропонуємо до уваги теоретичну модель жанрової системи бандурного перекладу, характеристики різновидів перекладу, враховуючи міру творчих перетворень оригіналу.

У кожному окремому жанровому різновиді переклад має власні, відкрystalізовані художньою практикою, характерні ознаки. Певна сукупність таких ознак є своєрідним ключем до визначення кожного окремого жанру перекладу (перекладення, редакція, аранжування тощо).

Цілісно порівнюючи оригінал та його переклад, простежимо динаміку змін, тобто співвідношення у новотворі константних і релятивних компонентів, що відбулися у результаті адаптації першооснови в умовах нової його версії.

Константну основу системи перекладу й усіх її різновидів становить художньо-образна концепція та інтонаційно-ладова єдність мелодії оригіналу. Релятивні елементи оригіналу, що можуть піддаватися бандурній трансформації, поділимо на рівні. До першого рівня релятивності віднесемо найбільш мобільні елементи оригіналу, що лише частково впливають на художньо-образний зміст оригіналу, це: тембр, темп, динаміка, артикуляція, штрихова палітра. До другого рівня релятивності, що є відносно змінним, віднесемо: стиль, жанрову основу, структуру твору, форму, гармонію, фактуру.

Таким чином, різновид перекладу стає новою бандурною версією твору-оригіналу, певною інтонаційно-семантичною моделлю оригіналу, де його компоненти різною мірою переосмислюються і в новому втіленні набувають іншої художньої вартості та цілісності. Цей процес визначається відбором матеріалу, методами і прийомами трансформації даного матеріалу в новій версії, новим розвитком, художньою метою і кінцевим результатом.

Ступінь оновлення, зміни оригіналу перекладачем визначається у детермінантах перекладу (які складають систему жанрів перекладу), що передбачає варіантність творчого переосмислення.

Розглянемо стосовно перекладу міру оновлення оригіналу. Максимально наближенням до оригіналу є *перекладення*. Його жанрові ознаки характеризуються мінімальними змінами оригіналу. Зберігається константне ядро та елементи другого рівня релятивності (можлива часткова зміна лише фактури, враховуючи ступінь складності твору). Переосмислюються бандурними засобами елементи оригіналу першого рівня релятивності: темп, тембр, динаміка, артикуляція, штрихи. Система оригіналу та перекладення органічно співіснують і утворюють єдину художньо-образну цілісність, але у нових фонічних умовах. Головною метою перекладення є створення у сфері нових бандурно-інструментальних умовах того світу образів, які задумав автор оригіналу.

Специфіку бандурного перекладення визначають його різновиди: *бандурне аранжування* та *бандурна редакція*. Ці різновиди визначаються способом функціонування оригіналу в новій бандурній версії та типом музичного матеріалу, який перекладається (народнотрадиційна чи оригінально-професійна музика). Для них характерні жанрові ознаки перекладення (мінімальні текстові зміни, проте вони більше скеровані в напрямку бандурно-виконавської інтерпретації).

Бандурна редакція є видом перекладення оригінальної професійної музики, характерна особливість якої – повне збереження нотного тексту оригіналу в новій бандурній версії.

Незмінним у бандурній редакції є: константне ядро оригіналу (художня концепція твору, інтонаційно-ладова єдність мелодії) і всі його релятивні елементи другого рівня: стиль, жанр, структура твору, форма, гармонія, ритм, фактура викладу твору.

Переосмислюються елементи оригіналу першого рівня релятивності: тембр – фонічне бандурне звучання (як обов'язкова умова бандурного перекладення), темп, динаміка, артикуляція, штрихи як головні виразові фактори бандурного виконавства.

Крім того, бандурна редакція може обумовлювати тип виконання на бандурі – чернігівський чи харківський або часткове використання обох типів. Це зумовлює розподіл елементів фактури між двома руками. Бандурна

редакція передбачає варіантність перекладення щодо переосмислення засобів бандурної інтерпретації. Автор бандурної редакції перекладення вносить своє творче “бачення”, “чує” оригінал у бандурному виконанні, вносить свої корективи щодо засобів виконавської інтерпретації.

Для характеристики перекладення народної музики в бандурному мистецтві використовуємо термін *бандурне аранжування*. Базовими положеннями (щодо визначення жанрових ознак) будуть ті ж, що і для бандурної редакції перекладення. Відмінною ознакою є те, що бандурне аранжування пов'язане з перекладенням народної музики, а бандурна редакція – з оригінальною професійною творчістю. Крім того, бандурне аранжування передбачає перекладення зі спорідненого з бандурою інструмента народної традиції – кобзи. Ці інструменти є максимально близькими (беручи до уваги гіпотезу, що першооснвою бандури була кобза, яка в силу свого еволюційного розвитку переросла в якісно новий інструмент). Тому адаптація цього типу народного музичного матеріалу (пісні, танці, марші) передбачає певні зміни елементів (спрощення чи ускладнення фактури, переосмислення тембральної виразовості), які забезпечують відтворення оригіналу, його художньої концепції повною мірою через бандурну творчість. Головна мета бандурного аранжування – максимальна наближеність до фонічного звучання оригіналу, яка викликає у слухача певні асоціації, пов'язані з практикою народного музикування – кобзарства.

Підсумовуючи вищесказане, відмітимо, що в жанрі перекладення можна оперувати як народною, так і професійною музикою. Це вирізняє жанр перекладення як домінуючу основу всієї жанрової системи бандурного перекладу.

Більш віддаленими від системи оригіналу є *бандурні обробки* (для народної музики) та *транскрипції* (для професійної оригінальної музики), що вимагають творчої реорганізації музичного матеріалу оригіналу бандурними засобами. Головний змішаний елемент оригіналу – фактура, що потребує творчої заміни в умовах бандурної практики при збереженні константного ядра та відносно релятивних елементів оригіналу: стилю, жанру, форми, структури, метроритму, гармонії.

Обробки в бандурній практиці закріпилися за народною творчістю. Насамперед це обробки народних пісень та їх мелодій в інструментальній професійній музиці (обробки народних пісень у супроводі бандури; інструментальні бандурні обробки народних пісень). Для цього жанру характерне переосмислення народних інтонацій, насичення фактури, можливість поліфонічного викладу, деякі ритмічні відхилення, імпровізаційні супроводи. Обробки передбачають варіантність трансформації оригіналу силою творчої думки автора.

Жанр обробок є характерним для перекладу творів, які склалися в усній традиції народної творчості (переклади усної кобзарської традиції на професійну бандурну практику). У цій сфері утворилися свої жанрові види, які пов'язані з перекладом дум, псалмів, кантів та способом їх бандурного переосмислення-інтерпретації.

Жанр *транскрипції* визначається значним оновленням оригіналу. Бандурна транскрипція – це трансформація оригіналу в бандурній творчості, що характеризується наявністю двох систем (оригіналу і транскрипції). Вони органічно взаємодіють між собою, причому деколи художньо-виразова система бандурної транскрипції переважає, створюючи нову образність через темброво-фонічне бандурне звучання. В утворенні нової темброво-інтонаційної системи можна вирізнити як головний фактор творчості. Тобто матеріал оригіналу піддається багатоплановому бандурному переосмисленню (трансформація засобами фактури, динаміки, темпу, артикуляції, штрихів тощо). Константна одиниця оригіналу зберігається (художня концепція твору та інтонаційно-ладова єдність мелодії), а також другий рівень релятивності залишається без змін, крім фактури (загальна структура твору, його жанрові ознаки, гармонія). Переосмислюються елементи оригіналу першого рівня релятивності.

Переклад, що максимально відходить від системи оригіналу, змінюється, максимальна кількість його елементів прирівнюється до оригінальної творчості і є *вільною обробкою* (для народної музики) або *твором на тему* (для професійної оригінальної творчості). Ці жанри перекладу є перехідними – від жанру перекладу до оригінальної творчості, в них діють закони як жанру перекладу, так і особливості оригінальної композиторської творчості. Константним ядром залишається лише тематичне зерно (мелодія), а всі інші музичні елементи переосмислюються засобами бандурно-виконавської інтерпретації.

Перекладач-композитор сприймає оригінал як свій музичний матеріал і здійснює над ним творче перетворення, відкриває його нові грані через власну графічну інтерпретацію.

Вільна обробка та твори на тему – це “поглинання” оригіналу новою композиторською системою, яка переростає в оригінальний твір.

Велика кількість різновидів перекладу в бандурному мистецтві зумовила дослідження специфіки кожного з них. Це дає змогу, творчо переосмислюючи оригінал, підібрати той жанровий різновид перекладу, який максимально переконливо відтворить художню концепцію оригіналу, його стилістичні, жанрові, формотворчі та інтонаційно-виражальні можливості в нових бандурних умовах.

Отже, *бандурний переклад* репрезентує особливий вид композиторської творчості, своєрідну жанрову систему різновидів, характеристики

яких визначені мірою оновлення та переосмислення оригіналу бандурними засобами.

Творчий процес перекладу для бандури краєвих зразків світової музичної спадщини сприяє також композиторській активності, підвищенню культури виконавства у професійно-академічному річчії, розширенню кола художньо-виражальних і технічних можливостей бандури.

- 1 Дубас О.І. Становлення і розвиток професійної бандурної освіти в Україні (XVII – перша половина XX ст.) / Автореф. дис. ... кандидата мистецтвознавства – К., 2002 – 18 с.
- 2 Дутчак В. Розвиток професійних засад бандурного мистецтва 1970–1990 років. Творчість і виконавство / Автореф. дис. ... кандидата мистецтвознавства – К., 1996 – 23 с.
- 3 Олексенко О.В. Творчість Миколи Дремлюги і процес становлення бандурного репертуару / Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства – К., 2003 – 16 с.
- 4 Жарков А.П. Художественный перевод в музыку: проблемы и решения / Автореф. дис. кандидата мистецтвознавства – К., 1994 – 19 с.
- 5 Ройзман Л.И. О фортепианных транскрипциях органичных сочинений старых мастеров // Вопросы фортепианного исполнительства. Вып. 3. – М.: Музыка, 1973. – С. 155–177.
- 6 Коган Г.М. Школа фортепианной транскрипции. – Вып. 1. – М.: Музыка, 1970 – 72 с.
- 7 Давидов М.А. Теоретичні основи перекладення інструментальних творів для баяна. – К.: Музична Україна, 1977 – 120 с.
- 8 Дутчак В. Аранжування для бандури. – Івано-Франківськ: Чілай, 2001 – 89 с.
- 9 Советский энциклопедический словарь. – М.: Советская энциклопедия, 1985 – 1600 с.
- 10 Новий плем'яний словник української мови. В 3-х т. – К.: Аконіт, 2001. – Т.1 – 926 с.; Т.2 – 926 с.; Т.3 – 862 с.
- 11 Кондзьолка В.В. Нариси історії античної філософії. – Львів: Львівський університет ім. І.Франка, 1993 – 257 с.
- 12 Бердяєв М.Є. Спасіння і творчість. Людина і машина / Філософські пошуки. – Львів, 1997 – С. 55–58.
- 13 Музыкальная энциклопедия. В 6-ти т. – М.: Советская энциклопедия. – Т.1 – 1973 – 1070 с.; Т.2. – 1974 – 959 с.; Т.3. – 1976 – 1102 с.; Т.4 – 1978 – 974 с.; Т.5 – 1981 – 1054 с.; Т.6 – 1982 – 1002 с.
- 14 Кашкадамова Н. Мистецтво виконання музики на клавішно-струнних інструментах. Тернопіль: СМІІ Астелі, 1998 – 299 с.
- 15 Сохор А. Вопросы социологии и эстетики музыки. – Л., 1981. – Вып. 2. – С. 231–260.

The problems of genre classification of the translation in bandura arts are distinguished in the article. The author singles out certain kinds of translation, characterizes their genre peculiarities, determines the translation as a priority genre of the composer activities in the bandura arts.

Key words: bandura art, arrangement, genre classification